

ouders in beeld

Documentaire: ‘B.V. Het gezin’

<http://www.hollanddoc.nl/kijk-luister/documentaire/b/ncrv-dokument-bv-het-gezin.html>

Duur: 55 minuten

Regie: Juul Bovenberg,

Productie: Jos Kuijter voor Amsterdamse Filmstichting.

De documentaire is uitgezonden door de NCRV in 2011, in de Week van de Jeugdzorg.

In de jeugdhulpverlening ligt vooralsnog de focus op het welzijn en de veiligheid van kinderen. Voor kinderen is het ook belangrijk dat er aandacht is voor het welzijn en de veiligheid van hun *ouders*, maar dit is helaas niet vanzelfsprekend. Wanneer ouders worden ontheven uit hun opvoedtaken blijven zij te allen tijde wel de *ouders* van hun kinderen, ook al spelen zij geen rol meer in de dagelijkse opvoeding. Elk kind is gebaat bij een ouder die zich gezien en erkend voelt in zijn ouderschap: een ouder die voelt dat hij ouder mag zijn en mag blijven, ook al is dat op afstand.

In deze recensie wil ik de aandacht vestigen op een unieke documentaire die laat zien hoe pleegouders de ouders van hun pleegkinderen een plek weten te geven. Ouders die hun opvoedtaken uit handen hebben gegeven maar niet hun ouderschap.

We maken kennis met Mirjam en Frans. Samen vormen zij een gezinshuis met 4 pleegkinderen die door de kinderrechter uit huis zijn geplaatst. Mirjam en Frans hebben altijd het gevoel gehad dat ze plek hadden voor andere kinderen naast hun twee biologische volwassen kinderen. In hun gezinshuis wonen Keanu, een jongetje van negen jaar oud met een verstandelijke beperking en zwaar autisme; Sharon, een pittig meisje van tien jaar oud die als verslaafde baby voor het eerst bij Mirjam en Frans in huis kwam; Safi, een ‘tjigertje’ van twaalf en Delaine van zestien die na de heftige, gewelddadige scheiding van haar ouders voor het eerst langer dan twee jaar op één adres woont en een grote behoefte heeft grip te krijgen op haar geschiedenis. Ankili, een oudere pleegdochter van twintig, woont inmiddels al zelfstandig maar heeft nog steeds een sterke band met haar pleegouders. Vijf kinderen met een aangrijpend verhaal.

De documentaire geeft een beeld van de inzet die het van de uiterst stevige, stabiele pleegouders Mirjam en Frans vergt om het gezin met deze vier ‘beschadigde’ kinderen te runnen. De kinderen vragen elk op hun eigen manier volledige aandacht voor hun problemen en steun in hun ontwikkeling. Daarnaast krijgen we inzicht in de hoeveelheid tijd en energie die ook de organisatorische kant van de zaak kost. Gezinsvoogden,

hulpverleners, gedragstherapeuten, school en de gezinscoach.... Niet voor niets heet deze documentaire 'B.V. Het gezin'.

Maar niet alleen hebben Mirjam en Frans plek voor de kinderen, óók hebben zij oprechte ruimte voor hun ouders en hun verhaal. En vooral dat maakt deze mensen bijzonder. Mirjam en Frans blijken van nature te beschikken over de '*oudergerichte attitude*'.

De '*oudergerichte attitude*' is een basishouding ten opzicht van ouders met als vertrekpunt de principes zoals Alice van der Pas heeft beschreven in haar theorie over ouderschap. Zij zet deze uiteen in haar tiendelig *Methodisch Handboek Ouderbegeleiding*. Zij stelt dat 'Ouderschap' veel verder gaat dan 'Opvoederschap'. Opvoederschap is een rol, een tijdelijke, aan verandering onderhevige taak die geheel of gedeeltelijk uit handen gegeven kan worden. Ouderschap is veel groter en veelomvattender dan deze opvoedersrol. Ouderschap is tijdloos en onvoorwaardelijk. Daniël Stern beschrijft in zijn boek 'Het eerste kind, de geboorte van een moeder' prachtig het proces van de transitie naar ouderschap en geeft daarmee aan dat ouderschap zich voltrekt op het niveau van de identiteit.

Elke ouder heeft, nemen we aan, een '*Besef van verantwoordelijk-zijn*' (A. van der Pas, HMO 3, 2005), waarmee wordt bedoeld dat elke ouder het beste *wil* voor zijn kind. Dit betekent niet dat het daarmee ook automatisch lukt ook het beste te *doen*. Dit diepe besef verantwoordelijk te *zijn* voor het welzijn en de veiligheid van het kind voelt als een onmetelijk grote 'opdracht'. Dit maakt ouders bij uitstek kwetsbaar. Ook stelt Alice van der Pas dat de ouder eindverantwoordelijk is en daarmee in een hulpverlenings- of ondersteuningssituatie altijd bejegend moet worden als consultvrager en opdrachtgever. De ouder vraagt immers hulp of steun bij *zijn* vraag over *zijn* kind.

Uit de hele documentaire blijkt dat Mirjam en Frans 'drijven' op deze basisprincipes. Steeds blijkt uit hun handelen dat de ouders belangrijk zijn en erbij horen. Zij doen er alles aan hen waar mogelijk betrokken te houden bij de ontwikkeling en eventuele beslissingsmomenten van de kinderen.

In verschillende situaties wordt dit ook zichtbaar. Bijvoorbeeld als de moeder van Sharon op bezoek komt: Sharon weet dan niet goed hoe ze zich moet gedragen. Ze stoot haar moeder af, maar ook weer niet, en vindt het uiteindelijk heel lastig om weer afscheid te moeten nemen. Mirjam heeft oog voor het moment en steunt zowel Sharon als haar moeder door ze beide troostend over de rug te wrijven. Een ontroerend beeld.

Keanu ontwikkelt zich met kleine stapjes. Zijn Spaanse ouders wisten niet hoe zij om moesten gaan met zijn moeilijke gedrag. Moeilijk vinden Mirjam en Frans het voor hen dat zij als ouders hun kind zo veel liefde willen geven maar dat hij daarmee geen raad weet. Om zijn taalontwikkeling te stimuleren spreken Mirjam en Frans een 'geluidenboekje' in zodat Keanu woorden kan oefenen. Zij hebben hier plezier in en vinden het vanzelfsprekend dat ook de ouders iets inspreken in het boekje.

Bij een multidisciplinair overleg op school zijn naast Mirjam en Frans ook de ouders

aanwezig. Met behulp van een tolk wordt gevraagd naar en waarde gehecht aan hún ervaringen en waarnemingen van Keanu. Ook wordt hen gevraagd of er dingen zijn die zij graag besproken willen hebben.

“Ik denk altijd: er is geen moeder die een kind negen maanden draagt om dat kind iets aan te doen. Dat heeft mij in ieder geval steeds geholpen om ook zelf naar ouders loyaal te blijven. Om ze ook zelf een plek te blijven geven en te kunnen blijven zien: goh, joh! Naar dat het niet is gelukt, maar wij willen graag dat jij de moeder blijft.”

Met deze uitspraak benoemt Mirjam dat zij het ‘Besef van verantwoordelijk-zijn’ in elke ouder wil zien. Er spreekt compassie uit naar de ouder die het niet lukt zélf zijn of haar kind op te voeden.

Haar visie op de plek van de ouders formuleert Mirjam als volgt:

“Wij zijn niet de ouders, dat zullen we ook nooit worden en dat willen we niet worden, maar wij zijn wél de opvoeders. Ik denk dat je kinderen ontzettend in de problemen brengt wanneer je de plek van de ouders in wilt nemen, want kinderen blijven te allen tijde loyaal aan hun ouders”. Uit de documentaire blijkt dat ze dit niet alleen zegt maar dat ze dat ook in praktijk brengt. De band van de kinderen met hun ouders wordt nooit ter discussie gesteld. Of deze band nu goed of slecht is, zij, de ouders en hun kinderen, zullen ermee moeten leren dealen. Hieruit spreekt een oudergerichte attitude.

Frans en Mirjam laten in deze documentaire zien dat zij de ouders van hun pleegkinderen welkom heten *juist* door hun ouderschap op geen enkele manier in twijfel trekken. Deze ouders worden door hen gezien als ouders die in staat zijn het *allerbeste* te geven aan hun kind wat zij in huis hebben: het *uit handen geven* van hun opvoedtaken. Dat de ouders door de pleegouders van hun kind op geen enkele manier worden veroordeeld en dat het belang van hun ouderschap voor hun kind niet in twijfel wordt getrokken maakt dat deze ouders de *veiligheid* ervaren om de opvoedtaken over te geven aan deze pleegouders, die door de kinderen ook papa en mama worden genoemd. Zij ervaren in Mirjam en Frans een *Solidaire Gemeenschap*. (A, van der Pas, HMO 3, 2005)

Pas wanneer een mens zich gezien voelt heeft hij als vanzelf ook de ruimte om anderen te kunnen zien. Een ouder die zich gezien voelt als iemand met een eigen verhaal en die naar beste vermogen handelt en erkend wordt in zijn ouderschap, zal als vanzelf meer ruimte voelen om het kind te zien, en te handelen naar dat wat het beste is voor het kind.

De kinderen die bij Mirjam en Frans wonen hebben het getroffen met de liefdevolle wijze waarop er met hén en met hun ouders wordt omgegaan.